

Lisa 3. Pihitla valla jäätmemajanduse hetkeolukord

1 Pihitla valla üldandmed

Pihitla vald piirneb läänest Kaarma, põhjast Leisi ja kirdest Valjala vallaga, lõunast aga umbes 40 kilomeetri ulatuses Liivi lahega, rannikut liigestavad Vätta poolsaar ja Sutu laht. Valla pindala on 228,11 km², elanikke on vallas 1395 (2014. aasta lõpus). Vallas on 41 küla, valla keskus asub Pihitla külas, mille territoorium jääb osaliselt rannaalale. Suuremad keskused rannaalal on Sandla, Suure-Rootsi, Kailuka ja Sutu külad. Asustuse mõttes on enim elanikkonda koondunud majanditeaegsetesse keskustesse Kõljalga (ka Kaali), Sandlasse ja Pihitlasse ning Pühasse, kuhu on välja arendatud ja ka rekonstrueeritud või selle ootel infrastruktuuriobjektid. Hetke elamuehitus toimub aktiivsemalt rannaalade piirkonnas, ettevalmistused planeeringu näol ühepereelamute ehitamiseks on tehtud Kõljalga. Pihitla vallas on kokku 455 ühepereelamut ja 15 korterelamut, milles on kokku 132 korterit (vt Tabel 1).

Tabel 1. Pihitla valla elanike arv ja ühepereelamute ja korterelamute ning neis asuvate korterite arv külade kaupa

Nr	Küla nimi	Elanike arv (seisuga 01.01.2014)	Ühepere- elamute arv	Korter- elamute arv	Korterite arv
1	Eiste	18	9		
2	Ennu	13	8		
3	Haeska	81	32		
4	Hämmelepa	10	4		
5	ilaste	11	4		
6	Ilpla	68	27	1	4
7	Kaali	33	16	1	4
8	Kailuka	69	31		
9	Kangruselja	40	21		
10	Kiritu	10	5		
11	Kuusiku	22	9		
12	Kõljala	203	24	6	70
13	Kõnnu	29	8		
14	Laheküla	17	8		
15	Leina	2	2		
16	Liiva	13	6		
17	Liiva-Putla	13	9		
18	Masa	13	5		
19	Matsiranna	2	2		
20	Metsaküla	1	1		
21	Mustla	15	4		
22	Nässuma	32	15		
23	Pihitla	110	35		

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla ühine jäätmekava 2015-2020
Lisa 3. Pihtla valla jäätmemajanduse hetkeolukord

24	Püha	76	30	1	12
25	Rahniku	22	7		
26	Rannaküla	7	3		
27	Reeküla	29	8		
28	Reo	23	7		
29	Räimaste	1	1		
30	Sagariste	9	5		
31	Salavere	10	3		
32	Sandla	84	2	6	42
33	Sauaru	10	3		
34	Saue-Putla	43	15		
35	Sepa	18	8		
36	Sutu	72	25		
37	Suure-Rootsi	60	25		
38	Tölluste	51	23		
39	Vanamõisa	60	22		
40	Väike-Rootsi	4	1		
41	Väljaküla	19	9		
KOKKU		1425	482	16	136

Põhiliseks majandustegevuse aluseks Pihtla vallas on põllumajandus (Kõljala Põllumajanduslik OÜ, Ääre Seakasvatus OÜ) ja kalatööstus (Vettel OÜ). Arenemas on ka puidutööstus (Sandla Puit OÜ, Vätta Puit OÜ, Kõljala Okas OÜ) ja turism. Vätta puidutööstuses valmistakse puitpaate, aknaid-uksi jm. Sandlas arendatakse puitmajade tootmist. Üks suurimad tööandjad on avalik sektor.

Vallas on Kaali kool koos lasteaiaga ning Pihtla kool koos lasteaiaga. Pihtla valla hallatavad asutused on ka Sandla kultuurimaja ja 3 raamatukogu (Pihtla, Kaali, Sandla).

Kauplused asuvad Pihtla vallas Kaali, Pihtla ja Sandla külas. Tihe koostöö on Pihtla vallal Kaarma ja Kuressaare sotsiaal- ja tervishoiuasutustega. Pihtla vald haldab Püha, Räimaste ja Reomäe kalmistut.

2 Pihtla valla eelmise perioodi jäätmekavas seatud eesmärkide saavutamine

Pihtla valla jäätmekava aastateks 2009-2013 eesmärgid on enamjaolt täidetud (mh pakendijäätmete eraldi kogumine tekkekohas, ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine, suurjäätmete kogumisringide korraldamine igal kevadel), kuid on ka eesmärke, mille täideviimist tuleb kindlasti jätkata.

Parandada tuleks koostööd taaskasutusorganisatsioonidega, et luua juurde uusi kogumiskohti ja olemasolevatesse lisada juurde konteinerid. Arendada tuleks olemasolevat ohtlike jäätmete kogumisvõrgustikku. Tõsta tuleks elanikkonna keskkonnateadlikkust ja saavutada kontroll ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise üle.

Mitmete eesmärkide täitmise kohta puudub vallal ülevaade (nt ehitus- ja lammutusprahi liigitikogumine (s.h. ohtlikud ehitusjätmed), tekkivate ehitusjätmete taaskasutusprotsent, ettevõttesised ohtlike jäätmete kogumispunktid).

Täitmata eesmärgiks on ettevõtete jäätmemajanduse, eriti aga ohtlike jäätmeid tekitavate ettevõtete üle kontrolli saavutamine.

3 Jäätmekäitluse organisatsiooniline korraldus ja kogumissüsteemid Pihlta vallas

Pihlta vallavalituses keskkonnaspetsialisti ametikoht puudub, jäätmevaldkonnaga tegeleb peamiselt abivallavanem. Pihlta vallas reguleerivad jäätmekäitlust järgmised õigusaktid:

- Pihlta valla jäätmehoolduseeskiri¹ on kehtestatud Pihlta Vallavolikogu 30.05.2007 määrusega nr.7
- Pihlta valla reovee kohtkäitlemise ja äraveo eskiri on kehtestatud Pihlta Vallavolikogu määrusega nr.4 29.03.2012
- Pihlta valla heakorra eskiri (määrus nr.10 30.04.2009)
- Pihlta valla koorte, kasside ja muude koduloomade pidamise eskiri (määrus nr.10 29.11.2012)

Pihlta vallas ei ole korraldatud jäätmevedu rakendatud, kuna valla haldusterritooriumil elab alla 1500 inimese. Ühiskanalisatsioon ja –veevärk on Kaali ja Kõljala külades, Püha külas ja Sandla külas, igas piirkonnas on ka oma reoveepuhasti.

Pihlta valla arengukavas 2015-2020 püstitatud jäätmemajanduse eesmärgid ja nende saavutamiseks kavandatavad tegevused on:

- prügi kogutakse sorteeritult
- vald on kaetud liigiti kogumise punktidega
- korraldatakse ohtlike jäätmete kogumisinge
- suurenenud on elanikkonna jäätmekäitlusalane teadlikkus
- osalemine OÜ-s Saaremaa Prügila
- kevadeti suuremõõtmeliste jäätmete veo korraldamine kogu valla territooriumil
- prügikäitluse korraldamine kalmistutel ja puhkekohtadel
- jäätmete liigiti kogumise ja jäätmekäitlusega seotud info levitamine

Pihlta vallas tekkivate jäätmekoguste andmed aastate ja jäätmeliikide lõikes on kättesaadavad jäätmearuandluse infosüsteemis JATS (<https://jats.keskkonnainfo.ee/>).

Valla kodumajapidamistes tekib koguseliselt kõige rohkem muude olmejäätmete hulka kuuluvat prügi ehk **segaolmejäätmeid** ja liigiti kogutud olmejäätmeid (vt Tabel 2). Ettevõtetes tekib kõige rohkem põllumajanduses, aianduses, vesiviljeluses, metsanduses, jahinduses ja kalapüügil tekkinud jätmed. Eeldatavasti põletatakse eramajapidamiste küttekolletes ära suur osa taaskasutatavat paberit ja pappi. Vanapaberit ja biolagunevaid jätmeid JATSi andmetel Pihlta vallas aastatel 2009 kuni 2013 kogutud ei ole.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/428122013068>

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla ühine jäätmekava 2015-2020
 Lisa 3. Pihtla valla jäätmemajanduse hetkeolukord

Tabel 2. Segaolmejäätmete, pakendijäätmete ja ehitus- ja lammutusprahi teke Pihtla vallas aastatel 2009-2013 (JATS-i andmetel, tonnides)

Aasta	Segaolmejäätmed (20 03 01)	Pakendijäätmed (15 01 01 kuni 15 01 07)		Ehitus- ja lammutusprahi (17)
		Majapidamistes	Ettevõtetes	
2009	47	0	22	19
2010	35	0	63	12
2011	170	25	37	180
2012	209	23	112	178
2013	153	163		131

Pihtla vallas kogutakse **pakendimaterjale** ühtse jäätmevoona – segapakendid (klaas, metall, plast, joogikartong). Segapakendite kogumiskonteinerid on üldjuhul kollase värvusega ja/või neil on peal silt “segapakendid“. Paber- ja kartongpakendi konteinerid on sinist värvi. Klaaspakendi konteinerid on rohelised.

Elanikkonna teenindamiseks rajatud pakendite liigiti kogumiseks mõeldud pakendipunkte on valla territooriumil kokku seitse. Probleemideks on konteinerite liigne täituvus, konteinerite tühendamata jätmise graafikujärgselt, segaolmejäätmete viimine pakendikonteineritesse ning pakendipunktide vähesus.

Pakendipunktide asukohad Pihtla vallas on järgmised:

- Pihtla küla - segapakend
- Vätta ps. - segapakend, klaas
- Sandla küla – segapakend, klaas
- Kõljala küla – segapakend
- Kaali küla – segapakend
- Pihtla küla – segapakend
- Haeska küla - klaas

Pakendipunkte saab ära anda Pihtla kaupluses, Sandla kaupluses ja Kaali kaupluses. Pihtla vald on pakendite kogumiseks sõlminud lepingud OÜ-ga Tootjavastutusorganisatsioon (2009) ja MTÜ-ga Eesti Taaskasutusorganisatsioon (2010).

Olemasoleva jäätmestatistika järgi ei ole võimalik hinnata Pihtla vallas tekkivate **biolagunevate jäätmete** kogust. Kuid lähtudes teistest Eestis läbiviidud uuringutest, tekitab inimene keskmiselt 130 kg biolagunevaid jäätmeid, seega on tõenäoline, et Pihtla vallas tekitab elanikkond ca 181 tonni biolagunevaid jäätmeid aastas.

Kohapeal kompostitakse jäätmeid põhiliselt ühepereelamute juures. Probleemiks on siinkohal see, et tihtilugu kompostitakse ka köögijäätmeid lahtistes aunades, mis meelitavad ligi kahjureid ning koos puiduga põletatakse ka muid jäätmeid, mille põletamine ei ole lubatud. Aunades võib lahtiselt kompostida ainult aia- ja pargijäätmeid. Toidujäätmete kompostimiseks on vajalik suletud komposter. Toidujäätmeid võib kasutada ka loomatoiduks. Fekaalide ja kanalisatsioonisetete puhastamiskoht vallas puudub, lähimad puhastamiskohad on Kuressaares ja Kärla alevikus.

Ehitus- ja lammutusjätmeid tekib hinnanguliselt 150-300 kg elaniku kohta aastas. Seega võib Pihlta vallas olla nende jäätmete teke kodumajapidamistes kokku vahemikus 209-419 t/a. Tegelikult kokkukogutud ehitusjätmete kogused on toodud Tabel 2.

Ohtlikke jätmeid võetakse Pihlta valla elanikelt piiratud koguses aastaringselt tasuta vastu Kudjape jäätmejaamas. Ettevõtted peavad oma tegevuse käigus tekkinud jäätmete käitlemise eest ise tasuma. Pihlta vallas on alates 2011. aastast alates korraldatud KIKi toetusel ohtlike jäätmete kogumisringe. Koduses majapidamises tekkinud ohtlikud jätmed (kasutuskõlbmatuks muutunud patareid, akumulaatorid, õlid, õlifiltrid, ravimid, värvid, lakid ja lahustid ning elavhõbedalambid ja –termomeetrid) on võimalik tasuta üle anda kohaliku omavalitsuse poolt korraldatavate kogumisringide käigus (üldjuhul kord aastas) ja Kudjape jäätmejaamas. Ohtlikke jätmeid on Pihlta vallas JATSi andmetel tekkinud 0,15 – 1 tonn aastas, 2009. aastal tekkis 4,7 tonni ohtlikke jätmeid. Vanaõli on Pihlta vallast kogutud vaid 2012. aastal (73 kg). Asbestijätmeid Pihlta vallast kogutud ei ole.

Pihlta valla elanikel ja ettevõtetel on võimalik **elektri- ja elektroonikaseadmeid** (sh külmkapid, elektripliidid, pesumasinad ja televiisorid) või neist tekkinud jätmeid üle anda MTÜ EES-Ringlus elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kogumispunkti Kudjape jäätmejaamas või uue toote ostmisel kauplusesse või valdade poolt korraldatavate elektroonikaromude kogumisringide käigus. Pihlta vallas on **patareisid** võimalik tasuta ära anda kõikides kauplustes, kus on patareid müügil. **Vanarehve** on võimalik üle anda MTÜ Eesti Rehviliit kogumispunkti OÜ-s Sikassaare Vanametall või uue rehvi ostmisel kauplusesse või rehviettevõttesse. Pihlta vallas tekkinud probleemtoodete jäätmetest annab ülevaate Tabel 3.

Tabel 3. Probleemtoodetest tekkinud jätmed Pihlta vallas aastatel 2009 – 2013 (tonnides)

Aasta	Elektroonikaseadmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36)	Vanarehvid (16 01 03)	Romusõidukid (16 01 04*, 16 01 06)	Patareid ja akud (16 06, 20 01 33*, 20 01 34)	Põllumajandusplast (02 01 04)
2009	4	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0
2011	0	1	0	0	3
2012	0	0	0	0	0
2013	0	3	5	0	0

Tervishoiujätmeid tekib Pihlta vallas peamiselt perearstipunktides. Tervishoiul tekkinud nakkusohlike jäätmete keerulise määratlemise tõttu on tihtilugu raskendatud tervishoiul tekkinud jäätmete nõuetekohase käitlemise üle järelevalve teostamine. JATSi pole registreeritud inimeste tervishoiul tekkivaid jätmeid (kood 18 01) Pihlta vallas aastatel 2009 – 2013, kuid veterinaarjätmete teket on registreeritud (3 kuni 171 kg aastas).

Suurjätmete teket Pihlta vallas aastatel 2009 – 2013 pole samuti JATSi registreeritud.

Metallijätmeid on aastatel 2009 - 2013 Pihlta vallas tekkinud 0,3 kuni 179 tonni aastas.

Vallas on kaks jäätmekäitluskohta. Sandla puidutööstuses põletatakse ettevõtte katlamajas saepuru jt puidujätmeid. Haeska veisefarmis käideldakse vanarehve. Kalmistutel tekkivate

haljastusjäätmete kompostimine toimub kohapeal. Lähim jäätmejaam asub Kaarma vallas Kudjape alevikus, mis kuulub OÜ-le Saaremaa Prügila ja mille üks osanikke on Pihtla vald. Jäätmejaam on Pihtla valla suurimast külast (Kõljala) ligikaudu 18 km kaugusel.

Jääkrestusobjekte Pihtla vallas ei ole. Maastikupilti kahjustavate rajatiste nimekiri on esitatud jäätmekava üldosas tabelis 3.

4 Jäätmemajandusega kaasnevad kulud

Jäätmemajandusele tehtud kulutuste maht Pihtla vallas on aasta-aastalt vähenenud, v.a 2013. aastal (vt Tabel 4).

Tabel 4. Pihtla vallas aastatel 2009-2014 jäätmemajandusele tehtud kulutused

Aasta	Jäätmemajandusele tehtud kulutused (eurodes)
2009	13 075
2010	8341
2011	3053
2012	2866
2013	3105
2014	1465

5 Jäätmemajanduse probleemid Pihtla vallas

Pihtla valla jäätmemajanduse probleemid on seotud jäätmete väärkäitlemisega. Peamised probleemid on:

- pakendipunktide vähesus
- olmeprügi panemine pakendikonteineritesse
- prügi viimine metsa alla
- ehitusprahi ja olmeprügi põletamine
- elanike madal keskkonnateadlikkus
- reovee purglasse mitte viimine
- nõrk jäätmekäitluse järelevalve
- olmejätmete vähene sorteerimine.